

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla specjalnych obszarów ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLB220009
NAZWA OBSZARU Bory Tucholskie

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ A	1.2. Kod obszaru PLB220009	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Bory Tucholskie

1.4. Data opracowania 2002-09	1.5. Data aktualizacji 2013-10
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres: Polska Wawelska 52/54 Warszawa 00-922
Adres e-mail: kancelaria@gdos.gov.pl

1.7. Data wskazania oraz objęcia formą ochrony/klasyfikacji terenu

Data zaklasyfikowania obszaru jako OSO:	2008-11
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony OSO	Rozp. Ministra Środowiska z dnia 27.10.2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie OSO Natura 2000

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
18.0651

Szerokość geograficzna
53.819

2.2. Powierzchnia [ha]:

322535.9

2.3. Obszar morski [%]

0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL63	Pomorskie
PL61	Kujawsko-Pomorskie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0 %)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

[Powrót](#)

Gatunki				Populacja na obszarze						Ocena obszaru				
Grupa	Kod	Nazwa naukowa	S	NP	Typ	Wielkość		Jednostka	Kategoria	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Min	Maks		C R V P		Populacja	Stan zachowania	Izolacja	Ogólnie
B	A168	Actitis hypoleucos			r	14	30	i		M	C	C	C	C
B	A223	Aegolius funereus			p	31	75	i		M	C	C	C	C
B	A229	Alcedo atthis			r	162	190	i		M	B	B	C	B
B	A052	Anas crecca			r	77	110	i		M	C	C	C	C
B	A055	Anas querquedula			r	11	30	i		M	C	C	C	C
B	A051	Anas strepera			r	51	670	i		M	C	C	C	C
B	A043	Anser anser			r	21	25	i		M	C	C	C	C
B	A255	Anthus campestris			r	76	130	i		M	D			
B	A028	Ardea cinerea			r	178	185	i		M	C	C	C	C

B	A060	Aythya nyroca		r	1	1	i		M	B	C	A	B
B	A021	Botaurus stellaris		r	52	68	i		M	C	C	C	C
B	A215	Bubo bubo		p	14	15	i		M	B	B	B	B
B	A067	Bucephala clangula		r	273	300	i		M	B	C	C	B
B	A224	Caprimulgus europaeus		r	564	730	i		M	C	C	C	C
M	1337	Castor fiber		p				P	M	D			
B	A136	Charadrius dubius		r	20	25	i		M	D			
B	A196	Chlidonias hybridus		r	5	50	i		M	C	C	C	C
B	A197	Chlidonias niger		r	30	223	i		M	C	B	C	C
B	A031	Ciconia ciconia		r	225	250	i		M	C	C	C	C
B	A030	Ciconia nigra		r	12	19	i		M	C	C	C	C
B	A081	Circus aeruginosus		r	104	125	i		M	C	B	C	C
B	A082	Circus cyaneus		r				P	M	D			
B	A084	Circus pygargus		r	2	3	i		M	D			
B	A207	Columba oenas		r	150	220	i		M	C	C	C	C
B	A122	Crex crex		r	69	150	i		M	C	C	C	C
B	A037	Cygnus columbianus bewickii		c				P	M	D			
B	A037	Cygnus columbianus bewickii		w				P	M	D			
B	A038	Cygnus cygnus		w	104	460	i		M	C	B	C	C
B	A038	Cygnus cygnus		r	1	2	i		M	C	B	C	C
B	A038	Cygnus cygnus		c	220	400	i		M	C	B	C	C
B	A036	Cygnus olor		r	252	283	i		M	C	C	C	C
B	A036	Cygnus olor		w	99	584	i		M	C	C	C	C
B	A238	Dendrocopos medius		p	39	62	i		M	D			
B	A236	Dryocopus martius		p	360	550	i		M	C	C	C	C
B	A379	Emberiza hortulana		r	15	30	i		M	D			
B	A320	Ficedula parva		r	71	100	i		M	D			
B	A153	Gallinago gallinago		r	160	220	i		M	C	C	C	C
B	A123	Gallinula chloropus		r	97	150	i		M	C	C	C	C
B	A001	Gavia stellata		c				P	M	D			
B	A127	Grus grus		c	1800	2300	i		M	C	C	C	C
B	A127	Grus grus		r	613	820	i		M	C	C	C	C
B	A075	Haliaeetus albicilla		r	15	23	i		M	C	B	C	C

B	A022	Ixobrychus minutus		r	5	8	i		M	C	C	C	C
F	1099	Lampetra fluviatilis		p				P	M	D			
F	1096	Lampetra planeri		p				P	M	D			
B	A338	Lanius collurio		r	520	700	i		M	D			
B	A184	Larus argentatus		r	7	7	i		M	D			
P	1903	Liparis loeselii		p				P	M	D			
B	A246	Lullula arborea		r	1600	2500	i		M	C	C	C	C
P	1831	Luronium natans		p				P	M	D			
M	1355	Lutra lutra		p				P	M	D			
B	A070	Mergus merganser		r	103	120	i		M	B	B	C	B
B	A069	Mergus serrator		r				P	M	B	B	A	A
B	A073	Milvus migrans		r	4	5	i		M	B	C	C	B
B	A074	Milvus milvus		r	15	24	i		M	B	C	C	B
B	A261	Motacilla cinerea		r	62	84	i		M	C	C	C	C
B	A094	Pandion haliaetus		r		1	i		M	C	C	B	C
B	A072	Pernis apivorus		r	11	20	i		M	C	B	C	C
B	A391	Phalacrocorax carbo sinensis		r	432	434	i		M	C	C	C	C
B	A005	Podiceps cristatus		r	691	780	i		M	C	C	C	C
B	A008	Podiceps nigricollis		r	35	35	i		M	D			
B	A119	Porzana porzana		r	12	13	i		M	D			
B	A118	Rallus aquaticus		r	290	440	i		M	C	C	C	C
P	1528	Saxifraga hirculus		p				P	M	D			
B	A193	Sterna hirundo		r	3	44	i		M	B	B	C	C
B	A004	Tachybaptus ruficollis		r	61	100	i		M	C	C	C	C
B	A165	Tringa ochropus		r	225	300	i		M	C	C	C	C
B	A232	Upupa epops		r	120	170	i		M	C	C	C	C

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne -

wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.

- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N19	3.02
N10	6.41
N16	0.78
N17	62.58
N06	2.51
N23	0.69
N07	0.37
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	76

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar Borów Tucholskich obejmuje wschodnią część makroregionu Pojezierza Południowopomorskiego. W jego skład wchodzi następujące mezoregiony: Bory Tucholskie, wschodnia część Równiny Charzykowskiej, północno-wschodnia część Pojezierza Krajeńskiego, północna część Doliny Brdy oraz północna część Wysoczyzny świeckiej. Obszar jest dość jednolitą równiną sandrową, rozciętą dolinami Brdy i Wdy oraz urozmaiconą licznymi jeziorami, oczkami wodnymi i wzniesieniami o charakterze moreny dennej. Dominują siedliska leśne, przede wszystkim bory sosnowe.

Typowy obszar młodoglacjalny, obejmujący w większości jałowe piaski. Rzeźba terenu ostoi jest urozmaicona, występują tu wysoczyzny i rozległe wzórza, liczne pagórki oraz doliny i rynny. Sieć wodna jest silnie rozwinięta (wody zajmują ok. 14% powierzchni). Ostoję odwadnia rzeka Brda wraz ze swymi licznymi dopływami, z których najważniejszym jest Zbrzyca. Wiele rzek charakteryzuje duży spadek i silny prąd. Wśród jezior liczne są jeziora przepływowe połączone z systemem wodnym Brdy; sporo jest jezior oligotroficznych i mezotroficznych, nieliczne są eutroficzne, a torfowiskom towarzyszą dystroficzne. W sumie jest ok. 60 jezior; największe Charzykowskie - 1363 ha, zaś najgłębsze Ostrowite - 43 m. Lasy (ok. 70% obszaru) to głównie bory świeże, ale także bagienne i suche; występują też grądy, lasy bukowo-dębowe, łągi i olsy. Liczne torfowiska. Grunty orne, łąki i pastwiska pokrywają ok. 15% terenu. Ostoję odwadnia rzeka Brda wraz ze swymi licznymi dopływami, z których najważniejszym jest Zbrzyca. Wiele rzek charakteryzuje duży spadek i silny prąd.

4.2. Jakość i znaczenie

W ostoi występuje co najmniej 28 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

Gniazduje tu 107 gatunków ptaków.

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bielik (PCK), kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), podgorzałka (PCK), puchacz (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, zimorodek, żuraw, gągoł, nurogęs, tracz długodzioby (PCK); w stosunkowo wysokim

zagęszczeniu (C7) występuje błotniak stawowy.

W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2) łabędzia krzykliwego (do 400 osobników) i żurawia (do 1800 osobników na noclegowisku).

Największe w skali regionu skupienie jezior lobeliowych. Bogata lichenoflora. Dobrze zachowane torfowiska i zbiorowiska leśne. Stanowiska licznych gatunków rzadkich i zagrożonych, w tym gatunków reliktowych. Bogata chiropterofauna.

Gatunki wymienione w p. 3.3. z motywacją D to gatunki prawnie chronione w Polsce.

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
M	X		b
M	G01.01		i
L	F03.01		i
M	E01		i
M	E01.04		i
L	C01.03		i
M	B		i
M	E03		i
M	D01.02		i
M	D01.01		i
M	K02.02		i
M	K01.01		i
M	F02.03		i
M	A04		i
M	G05.04		i
M	K03.04		i
M	E01.03		i
L	C01.01		i
H	G01		i
M	F03.02.03		i
M	A01		i
M	A03		i
M	K02.03		i
M	E03.01		i
M	G02.08		i
M	G02		i
L	F03.02		i
Oddziaływania pozytywne			
	Działania,	Zanieczyszczenie	Wewnętrzne

Poziom	zarządzanie [kod]	(opcjonalnie) [kod]	/ zewnątrzne [i o b]
M	F02.03		i
M	G05.04		i
M	E01.04		i
M	K01.01		i
M	F03.02.03		i
L	F03.01		i
M	D01.02		i
M	G02.08		i
M	G02		i
M	D01.01		i
M	X		b
M	K03.04		i
M	A04		i
M	A01		i
M	K02.02		i
M	G01.01		i
M	E03		i
M	E01		i
M	A03		i
L	C01.01		i

Poziom: H = wysoki, M = sredni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,
O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		0
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

Ćwikliński W., Plata W. 1995. Kania ruda *Milvus milvus* i kania czarna *M. migrans* w województwie bydgoskim. Biuletyn Komitetu Ochrony Orłów. 7: 25-29.

European Commission DG XI.D.2. 1994-1995. Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds

and Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora. Standard Data Form, Eur 15 version

Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa.

Gromadzki M., Dyrz A., Głowaciński Z., Wieloch M. 1994. Ostoje ptaków w Polsce. OTOP, Bibl. Monitor. Środ., Gdańsk.

Gromadzki M., Gromadzka J., Sikora A., Wieloch M. 2002. Wielkość populacji i trendy liczebności wybranych gatunków ptaków lęgowych w Polsce w latach 1991-2002. ZO PAN, Gdańsk. Msc.

Gromadzki M., Sikora A. 2001. Fauna i jej ochrona. W: M. Przewoźniak (red.). Materiały do monografii przyrodniczej regionu gdańskiego. Trójmiejski Park Krajobrazowy. Przyroda - Kultura - Krajobraz. Wyd. Gdańskie, Gdańsk. 6: 127-152.

Heath M.F., Evans M.I. (red.). 2000. Important Bird Areas in Europe: Priority sites for conservation, Northern Europe. Birdlife International, Cambridge (BirdLife Conservation Series No. 8).

Indykiewicz P., Rydzkowski P. 2000 Birds of prey of the Tucholski Landscape Park, Polska - preliminary data. W: Ptaki drapieżne - badania i ochrona. T. Puszkarski, J. Krogulec (red.) Wydawnictwo UMCS, Lublin. 223-226.

Indykiewicz P., Rydzkowski P. 2002 Rozmieszczenie i liczebność jastrzębiowatych Accipitridae w Tucholskim Parku Krajobrazowym w latach 1982-1999. W: Ławrynowicz M., Różga B. (red.). Tucholski Park Krajobrazowy, 1985-2000, stan poznania. Uniwersytet Bydgoski.

Kucharski R. 1998. Populacja zimorodka (*Alcedo atthis ispida* L.) w Zaborskim Parku Krajobrazowym w latach 1992-1994. 3: 23-34.

Kucharski R. 2001. Wybiórczość siedliskowa i ekologia rozrodu zimorodka *Alcedo atthis* w Borach Tucholskich w latach 1992-1998. 42: 1-14.

Kucharski R., Sikora A. - Materiały niepublikowane.

Mielewczyk M., Springer S. 2004 Zimowanie zimorodka *Albedo atthis* w dolinie rzeki Brdy w latach 2001-2004. ZSLiA, Tuchola. Praca dyplomowa.

Mieńko W., Grechuta M. 1999. Walory przyrodniczo-krajobrazowe wschodniej części Borów Tucholskich. UWoj. Gdańsk (mat. niepubl.).

Pająkowski J, Kurach, Boczek 2004 Materiały niepublikowane. Materiały niepublikowane.

Przybysz J. 1992. Waloryzacja ornitologiczna Zaborskiego Parku Krajobrazowego. UWoj. Bydgoszcz (mat. niepubl.).

Przybysz J. 1993. Wyniki badań nad ptakami Zaborskiego Parku Krajobrazowego. W: M. Rajewski, A. Nienartowicz, M. Boiński (red.). Bory Tucholskie. Walory przyrodnicze – Problemy ochrony – Przyszłość. II Konferencja naukowa. Toruń. 127-137.

Sidło P.O., Błaszowska B. & Chylarecki P. (red.) 2004 Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce. OTOP. Warszawa

Sikora A. 1996 Ekologia rozrodu szlachara *Mergus serrator* na Pojezierzu Kaszubskim. Not. Orn. 37: 5-24

Sikora A. 1997. Walory ornitologiczne jeziora Wdzydze ze szczególnym uwzględnieniem szlachara *Mergus serrator*. Zagrożenia i propozycje ochrony. 8,3: 97-103.

Sikora A., Chylarecki P. 1996 Waloryzacja ornitologiczna Jeziora Krąg (gm. Stara Kiszewa). Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku. Maszynopis.

Sikora A., Rhde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. 2007 Atlas rozmieszczenia ptaków legowych Polski 1985-2004 Bogucki Wyd. Nauk., Poznań

Wieloch M. 1990. Akcja zimowego liczenia łabędzi *Cygnus cygnus*, *C. columbianus*. 31,1-4: 138-140.

Wieloch M. 2002 Zimowanie łabędzi *Cygnus* sp. w Polsce - wyniki liczeń w styczniu 1995 i 2000 roku. Biul. Pol. Grupy Bad. Łabędzi . 4-5: 55-59.

Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. 2010 Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym OTOP Marki

Zakład Ornitologii PAN 2003 materiały niepublikowane

Zapisy poprzedniej wersji formularza SFD. Wersje historyczne dostępne w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska bądź na europejskiej witrynie internetowej <http://natura2000.eea.europa.eu/>

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL01	0.0	PL02	1.13	PL03	25.67
PL04	45.84				

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Doliny Wierzycy	*	1.37
PL02	Zdrojno	+	0.05
PL02	Dolina Rzeki Brdy	*	0.52
PL01	Bory Tucholskie Park Narodowy	*	0.0
PL02	Rez. cisów Jelenia Góra im.Kazimierza Szlachetko	+	0.0
PL04	Fragment Borów Tucholskich	*	0.56
PL02	Jezioro Zdręczno	+	0.0
PL02	Cisy nad Czerską Strugą	+	0.01
PL03	Zaborski Park Krajobrazowy	*	2.56

PL02	Krzywe Koło w Pętli Wdy	+	0.0
PL03	Wdzydzki Park Krajobrazowy	+	5.59
PL04	Polaszkowski	*	0.0
PL02	Jezioro Piaseczno	+	0.05
PL04	Świecki	*	0.0
PL04	Lipuski	*	5.09
PL02	Krwawe Doły	+	0.0
PL02	Moczadło	+	0.01
PL02	Jezioro Łyse	+	0.01
PL03	Wdecki Park Krajobrazowy	*	6.19
PL04	Zalewu Koronowskiego	*	0.03
PL02	Kuźnica	+	0.0
PL02	Mechowisko Radość	+	0.0
PL02	Martwe	+	0.0
PL02	Czapliniec w Wierzysku	+	0.0
PL02	Czapli Wierch	+	0.0
PL02	Źródła Rzeki Stążki	+	0.08
PL04	Chojnicko-Tucholski	*	4.57
PL02	Miedzno	+	0.03
PL02	Brzęki im. Zygmunta Czubińskiego	+	0.03
PL02	Jeziorka Kozie	+	0.0
PL04	Śliwicki	*	8.29
PL02	Jezioro Ciche	+	0.01
PL04	Borów Tucholskich	*	19.46
PL04	Wschodni Borów Tucholskich	*	3.51
PL02	Bór Chrobotkowy	+	0.01
PL04	Północny - Część Wschodnia	+	1.35
PL02	Bagna nad Stążką	+	0.15
PL02	Cisy Staropolskie imienia Leona Wyczółkowskiego	+	0.04
PL02	Mętne	+	0.03
PL02	Ustronie	+	0.0
PL02	Kręgi Kamienne	+	0.01
PL02	Dury	+	0.0
PL02	Bagno Grzybna	+	0.0
PL03	Tucholski Park Krajobrazowy	*	11.33
PL02	Jezioro Udzierz	+	0.07

PL04	Północny - Część Zachodnia	+	1.61
------	----------------------------	---	------

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku
Adres:	Polska Chmielna 54/57 80-748 Gdańsk
Adres e-mail:	wsr@gdansk.uw.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐ Tak
☐ Nie, ale jest w przygotowaniu
☒ Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLB220009

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

Tak Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--